

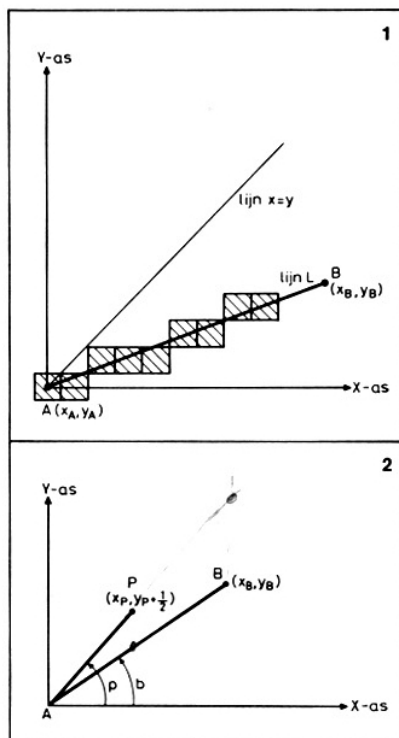
LIJNEN

Op het grafisch display

R. Koekoek

In een aantal artikelen wordt software besproken voor het grafisch display dat in Radio Bulletin is gepubliceerd. In dit artikel wordt een programma beschreven waarmee rechte lijnen op het grafisch display kunnen worden getekend. Alleen begin- en eindpunt van de lijn hoeven te worden ingevoerd, het programma tekent dan de lijn.

Achtergrond

Het grafisch display toont figuren door discrete punten aan of uit te zetten. Om een rechte lijn met een willekeurige hoek te tekenen moeten we daarom genoeg nemen met een zo goed mogelijke benadering met losse punten, zoals in afb. 1 getoond.

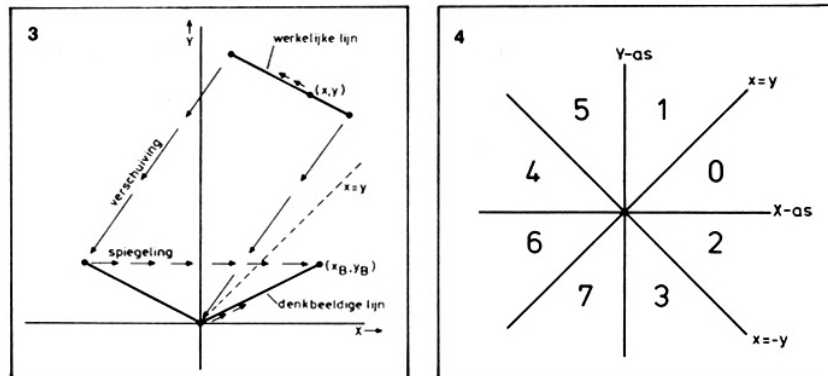
Het doel van het programma is lijnen door de computer te laten tekenen. Om eenvoudig te starten gaan we uit van een lijn die in de oorsprong begint (punt A) met de coördinaten x_A, y_A en naar een punt B wordt getrokken met de coördinaten x_B, y_B . Verder nemen we aan dat de hoek met de positieve x-as tussen de 0 en 45 graden ligt. Dit betekent dat $x_B \geq 0, y_B > 0$ en $x_B \geq y_B$.

Een lijn met de bovenstaande beperkingen kunnen we op het display tonen door naar rechts gaand vanuit de oorsprong punten wit te maken en, om de

lijn te volgen, af en toe een punt omhoog te gaan. Het programma moet nu beslissen wanneer naar rechts en wanneer naar boven te gaan.

De volgende methode levert een goed resultaat, zoals in afb. 1 is te zien. We willen de ideale lijn L tussen A en B tekenen en beginnen door het punt in A aan te zetten. We

gaan vervolgens een punt naar rechts. Als dit meer dan een halve lengte-eenheid (de afstand tussen twee punten op het display) van de ideale lijn is verwijderd, gaan we een punt omhoog. We herhalen dit proces tot we uiteindelijk in B aankomen.

Formule

We hebben een formule nodig om te kunnen bepalen of een punt wel of niet een halve lengte-eenheid boven de ideale lijn ligt, waarmee de computer gemakkelijk kan rekenen. Als we afb. 2 bekijken zien we dat een punt P met coördinaten X_p , Y_p boven de lijn tussen A en B ligt als de hoeken p en b voldoen aan:

$$p > b$$

of, met de bekende definitie:

$$\tan(p) = X_p / Y_p :$$

$$\tan(p) > \tan(b)$$

De beslissing of een punt een halve lengte-eenheid boven de ideale lijn ligt volgt nu uit:

$$(Y_p + 1/2) / X_p > Y_b / X_b$$

Deze vergelijking bevat delingen en dat is niet zo leuk voor de computer. Door beide zijden te vermenigvuldigen met $X_p \cdot X_b$ krijgen we:

$$(Y_p + 1/2) \cdot X_b > Y_b \cdot X_p$$

Alles naar links brengen en vermenigvuldigen met 2 levert:

$$2Y_p \cdot X_b + X_b - 2Y_b \cdot X_p > 0$$

Deze vergelijking bevat een aantal vermenigvuldigingen, wat een tijdrovende bezigheid is. De vergelijking is nog steeds niet erg geschikt. De linkerzijde noemen we nu T:

$$T = 2Y_p.X_b + X_b - 2Y_b.X_p$$

Voor het eerste punt op de lijn geldt dat $X_p = Y_p = 0$, zodat:

$$T = X_b \text{ (eerste punt)}$$

Voor het volgende punt zijn er twee mogelijkheden, namelijk dat we een punt naar rechts gaan of een punt omhoog of met andere woorden:

1. X_p wordt met één opgehoogd, waardoor de T voor dit nieuwe punt (T_{nieuw}) uit de oude T (T_{oud}) kan worden berekend met:

$$T_{\text{nieuw}} = T_{\text{oud}} - 2Y_b$$

2. Y_p wordt met één opgehoogd, waardoor de T_{nieuw} volgt uit:

$$T_{\text{nieuw}} = T_{\text{oud}} + 2X_b$$

Door de T-waarde van het oude punt te onthouden kunnen we de T-waarde voor het nieuwe punt berekenen door optellen en aftrekken van de constanten $2X_b$ en $2Y_b$ zonder de coördinaten X_p , Y_p daarbij te betrekken.

Als T positief is, zal het punt met de coördinaten X_p , $Y_p + 1/2$ boven de ideale lijn liggen en is naar rechts gaan voldoende. Anders moeten we ook nog een punt omhoog gaan. Op deze formule is het algoritme voor het trekken van lijnen gebaseerd.

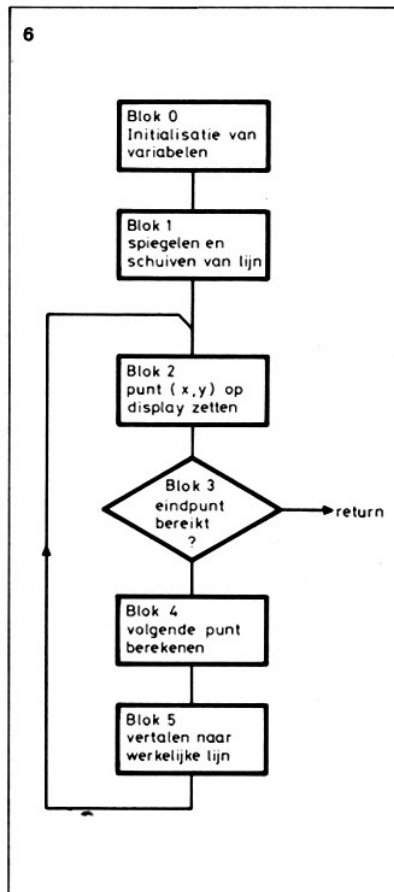
Het tekenen van een lijn gaat hiermee als volgt. We beginnen in de oorsprong met het aanzetten van dat punt en gaan een punt naar rechts. Met de hier afgeleide formule beslissen we of we wel of niet ook een punt omhoog moeten gaan. De T-waarde en de coördinaten van elk getekend punt worden dan bijgewerkt en het punt getekend. We gaan hiermee door tot we het eindpunt hebben bereikt.

Willekeurige lijnen tekenen

Het algoritme dat we nu hebben ontwikkeld is alleen geschikt voor lijnen die in de oorsprong beginnen en een hoek tussen de 0 en 45 graden met de positieve x-as maken. Een willekeurige lijn kunnen we toch met dit eenvoudige algoritme te lijf. We gaan namelijk in een coördinatenstelsel rekenen waarin de lijn aan de voorwaarden voldoet. Ten opzichte van het displaycoördinatenstelsel is dit reken-coördinatenstelsel gespiegeld en verschoven. Door het volgende punt in het reken-coördinatenstelsel te bepalen en daarna te vertalen naar het display-coördinatenstelsel is een algoritme voor

willekeurige rechte lijnen gevonden.

In afb. 3 is een voorbeeld te zien van een dergelijke verschuiving en spiegeling om de lijn aan de voorwaarden te laten voldoen. In dit voorbeeld was na de verschuiving van het beginpunt naar de oorsprong een spiegeling voldoende.

Programma

In lijst 1 is de assemblerlisting van het programma „lijn" te vinden, in afb. 6 de opbouw in blokken van dit programma.

Het programma is opgezet als een subroutine.

Het programma gebruikt de volgende variabelen:

Xbegin, Ybegin = coördinaten van het beginpunt van de lijn.

Xeind, Yeind = coördinaten van het eindpunt van de lijn.

XpuntL, XpuntH = het getal $2 \cdot X_b$.

YpuntL, YpuntH = het getal $2 \cdot Y_b$.

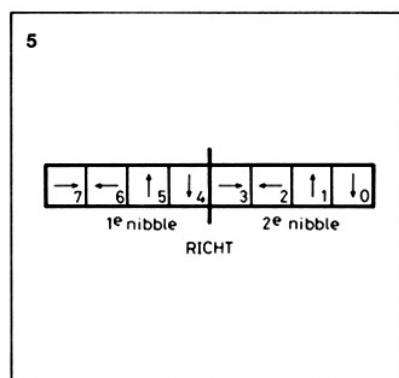
TL, TH = Tsom zoals boven beschreven.

RICHT = variabele waarin de spiegeling wordt onthouden.

X, Y = coördinaten van de werkelijke punt (registers).

Voor de X- en Y-coördinaten van begin- en eindpunt van de lijn zijn 8 bits getallen voldoende, het grafisch display is namelijk 256 bij 256 punten. De Tsom, Xpunt en Ypunt nemen waarden tussen 0 en 65535 aan en daarom zijn daarvoor 16 bits getallen genomen.

In de blokken gebeurt het volgende:

Blok 0. Regel 380 – 420.

De initialisatie van variabelen gebeurt hier, zoals het nul maken van de meest significante bytes van Xpunt, Ypunt en T. Het Y-register wordt ook nul gemaakt.

Blok 1. Regel 430 – 770.

Het doel van dit blok is het vertalen van de lijn in een lijn die in de oorsprong begint en een hoek tussen 0 en 45 graden met de positieve x-as maakt.

Begonnen wordt met schuiven: Xpunt (X_b , Y_b van de lijn in het reken-coördinatenstelsel), wordt gelijkgesteld aan Eind – Begin

Als de x-coördinaat van Xpunt negatief is, moeten we om de Y-as spiegelen en onthouden dat in bit 2 van het Y-register. Als de Y-coördinaat negatief is, spiegelen we om de x-as en onthouden dat in bit 1 van het Y-register.

De hoek ligt nu tussen 0 en 90 graden en we zijn er bijna.

Als de Y-coördinaat groter is dan de x-coördinaat, moeten we om de lijn $x=y$ spiegelen om de hoek tussen 0 en 45 graden te krijgen. Deze spiegeling onthouden we in bit 0 van het Y-register.

Het Y-register bevat nu een getal dat de richting van de werkelijke lijn aangeeft. In afb. 4 is aangegeven hoe dit getal samenhangt met de hoek met de positieve x-as. Met het Y-register als index wordt een getal uit TABEL opgehaald; de betekenis daarvan wordt straks duidelijk. Dit getal wordt opgeborgen in de variabele RICHT.

Omdat voor de berekening van T de waarden $2 \cdot X_b$ en $2 \cdot Y_b$ nodig zijn worden deze vast berekend door naar rechts schuiven van Xpunt en Ypunt.

Het X- en Y-register krijgen de waarden van het beginpunt van de lijn. In het vervolg van de routine bevatten X- en Y-register altijd de coördinaten van het werkelijke aan de beurt zijnde punt.

Blok 2. Regel 810 – 890.

Hier wordt het punt op het display aangezet. Het X- en Y-register bevatten de coördinaten van het huidige punt op de lijn en met de stuurcodes van het grafisch display wordt dat punt op het display getekend. Hierbij is natuurlijk er van uit gegaan dat de PIA's, waar het grafisch display op is aangesloten, al zijn geïnitieerd.

Blok 3. Regel 900 – 940.

De functie van dit blok is te beslissen of we de gehele lijn al hebben getekend. Als X- of Y-register gelijk is aan de x- of y-coördinaat van het eindpunt is het einde van de lijn bereikt en keren we uit de subroutine terug.

Blok 4. Regel 980 – 1130.

Het volgende punt op de lijn in het reken-coördinatenstelsel wordt nu berekend. Eerst gaan we een punt naar rechts en werken de Tsom bij door $2 \cdot Y_b$ af te trekken. Als T daardoor negatief wordt moeten we ook een punt omhoog gaan en brengen dat in rekening door bij T de waarde $2 \cdot X_b$ op te tellen. In het sign-bit onthouden we het al of niet omhoog gaan.

Blok 5. Regel 1150 – 1330.

De verplaatsing in het reken-coördinatenstelsel uit blok 4 moet nog worden vertaald in een verplaatsing over de lijn op het display.

Hierbij wordt de waarde van de variabele RICHT gebruikt. De waarde van RICHT was tot stand gekomen door de spiegelingen te onthouden en met die spiegelingen als index een constante uit een tabel op te halen. Als we over de lijn in het reken-coördinatenstelsel alleen naar rechts zijn gegaan gebruiken we het eerste nibble van RICHT en anders het tweede.

Wat zo een nibble voorstelt is in afb. 6 te zien. Een 1 op de plaats van een pijltje betekent dat het punt in de richting van dat pijltje wordt verplaatst. De tabel is nu zo samengesteld dat elk nibble overeenkomt met de berekende spiegelingen.

De X- en Y-registers die de coördinaten van het punt op het display voorstellen worden met behulp van de nibble bijgewerkt om de verplaatsing over de reken-lijn te vertalen in een verplaatsing over de werkelijke lijn.

We springen nu naar blok 2 om het berekende punt te tonen en een eventueel volgend punt te berekenen.

Voorbeeld

Lijst 2 bevat een voorbeeld van het gebruik van de subroutine „lijn”. Daarbij worden lijnen getekend vanaf een punt naar de oorsprong (het middelpunt van het grafisch display). We beginnen in de rechter bovenhoek en schuiven punt voor punt naar links tot de linkerzijkant is bereikt. De subroutine „lijn” tekent een lijn door te inverteren wat een fraai interferentie patroon oplevert bij bijna overlappende lijnen.

In het voorbeeld worden eerst de PIA-registers geïnitieerd en het scherm schoongemaakt (regel 360 – 450).

Vervolgens worden de begin- en eind-coördinaten ingevuld en de lijnen getrokken waarbij het eindpunt naar links wordt geschoven.

De routine eindigt door naar de monitor te springen. Dit voorbeeld is op een KIM-1 geïmplementeerd, maar alleen de PIA-lokaties zijn daarvan afhankelijk.

Bijschriften:

Afb. 1. Benadering van een lijn met discrete punten op het grafisch display.

Afb. 2. Punt boven de ideale lijn met de hoeken p en b tussen x-as en lijnen vanuit oorsprong naar respectievelijk (X_p , $Y_p + 1/2$) en eindpunt (X_b , Y_b).

Afb. 3. Spiegeling en verschuiving om een willekeurige lijn om te vormen tot een lijn waarmee eenvoudig is te rekenen.

Afb. 4. Waarde in het Y-register die de spiegelingen aangeeft van lijnen tussen de aangegeven grenzen.

Afb. 5. Betekenis van de bits in de variabele RICHT.

Afb. 6. Opbouw van het programma in blokken.

Lijst 1. Listing van de subroutine „lijn”.

Lijst 2. Voorbeeld van het gebruik van „lijn”.

Lijst 1

LIJN HUCO 81 6502 ASSEMBLER V2.0 PAGE 01

```

0010: *****
0020: *
0030: * LIJNEN OP HET GRAFISCH DISPLAY *
0040: *
0050: * R. KOEKDEK *
0060: *
0070: * COMPUTER BULLETIN *
0080: *
0090: *****
0100: ;
0110: 0400
0120: ;
0130: ; ZERO PAGE VARIABLEN :
0140: ;
0150: 0400
0160: 0400
0170: 0400
0180: 0400
0190: 0400
0200: 0400
0210: 0400
0220: 0400
0230: 0400
0240: 0400
0250: 0400
0260: 0400
0270: ;
0280: ; PIA ADRESSEN
0290: ;
0300: 0400

```

```

0700: 0439 85 9A STA RICHT ;
0710: 0438 86 96 ASL YPUNT ; YPUNT := YPUNT * 2
0720: 043D 26 97 ROL YPUNT ;
0730: 043F 86 98 STX TL ; T := XPUNT
0740: 0441 86 94 ASL XPUNT ; XPUNT := XPUNT * 2
0750: 0443 26 95 ROL XPUNT ;
0760: 0445 86 90 LDX YBEGIN ; BEGINPUNT OP DISPLAY ZETTEN
0770: 0447 84 91 LDY YBEGIN ;
0780: ;
0790: ; PUNT X.Y OP DISPLAY ZETTEN
0800: ;
0810: 0449 8D 02 17 WAIT LDA PBD ; WACHT OP BLANKING
0820: 044C 10 FB BPL WAIT ; HOOG WOORD
0830: 044E 8E 00 17 STX PBD ; X-COORDINAAT
0840: 0451 EE 02 17 INC PBD ; 01 OP STUURUITGANG
0850: 0454 EE 02 17 INC PBD ; 02 " "
0860: 0457 8C 00 17 STY PBD ; Y-COORDINAAT
0870: 045A 89 08 LDRAI #08 ;
0880: 045C EE 02 17 INC PBD ; 03 OP STUURUITGANG
0890: 045F 8D 02 17 STA PBD ; INVERTEER COMMANDO
0900: 0462 E4 92 CPX YEND ; EINDPUNT BEREIKT ?
0910: 0464 D0 05 BNE VERDER ;
0920: 0466 C4 93 CPY YEND ;
0930: 0468 D0 01 BNE VERDER ;
0940: 046A 60 RTS ; EINDE LIJN IS BEREIKT
0950: ;
0960: ; VOLGENDE PUNT BEREKENEN
0970: ;
0980: 046B 38 VERDER SEC ;
0990: 046C 85 98 LDA TL ; T := T - YPUNT
1000: 046E E5 96 SBC YPUNT ; EEN PUNT NAAR RECHTS OVER LIJN
1010: 0470 85 98 STA TL ;
1020: 0472 85 97 LDA TH ;
1030: 0474 E5 97 SBC YPUNT ;
1040: 0476 85 99 STA TH ;
1050: 0478 08 PHP ; BEWAAR SIGN BIT
1060: 0479 10 00 BPL SKIP ; IS T NEGATIEF ?
1070: 047B 18 CLC ;
1080: 047C 85 98 LDA TL ; T := T + XPUNT

```

Lijst 2

VOORB HUCO 81 6502 ASSEMBLER V2.0 PAGE 01

```

0010: *****
0020: *
0030: * VOORBEELD VAN HET GEBRUIK VAN LIJN *
0040: *
0050: *
0060: *****
0070: ;
0080: 04B0
0090: ;
0100: ; ZERO PAGE GEBRUIK
0110: ;
0120: 04B0
0130: 04B0
0140: 04B0
0150: 04B0
0160: 04B0
0170: 04B0
0180: ;
0190: ; MONITOR ADRESSEN KIN
0200: ;
0210: 04B0
0220: 04B0
0230: ;
0240: ; PIA ADRESSEN
0250: ;
0260: 04B0
0270: 04B0

```

```

0310: 0400
0320: 0400
0330: 0400
0340: 0400
0350: ;
0360: ; ROUTINE LIJN
0370: ;
0380: 0400 D8 LIJN CLD ;
0390: 0401 80 00 LDVIM #00 ;
0400: 0403 84 95 STY YPUNT ; X.Y PUNT H := 0
0410: 0405 84 97 STY YPUNT ;
0420: 0407 84 99 STY TH ; T H := 0
0430: 0409 38 SEC ;
0440: 040A 85 92 LDA YEND ; XPUNT := YEND - YBEGIN
0450: 040C E5 90 SBC YPUNT ;
0460: 040E 85 94 STA YPUNT ;
0470: 0410 80 08 BCS YVERG ; XPUNT NEGATIEF ?
0480: 0412 89 01 LDRAI #01 ; SPIEGELEN OM X-AS
0490: 0414 E5 94 SBC YPUNT ;
0500: 0416 85 94 STA YPUNT ;
0510: 0418 80 04 LDVIM #04 ; SPIEGELING ONTHOUDEN
0520: 041A 8A TRX ; XPUNT BEWAREN
0530: 041C 38 SEC ;
0540: 041E 85 93 LDA YEND ; YPUNT := YEND - YBEGIN
0550: 041F 85 91 SBC YPUNT ;
0560: 0420 85 96 STA YPUNT ;
0570: 0422 80 08 BCS LZ ; YPUNT NEGATIEF ?
0580: 0424 89 01 LDRAI #01 ;
0590: 0426 E5 96 SBC YPUNT ; SPIEGELEN OM X-AS
0600: 0428 85 96 STA YPUNT ;
0610: 042A C8 INY ; SPIEGELING ONTHOUDEN
0620: 042B C8 INY ;
0630: 042C C5 94 CMP YPUNT ; XPUNT > YPUNT ?
0640: 042E 90 06 BCC LZZ ;
0650: 0430 86 96 STX YPUNT ; XPUNT EN YPUNT VERWISSELEN
0660: 0432 85 94 STA YPUNT ;
0670: 0434 8A TRX ;
0680: 0435 C8 INY ; VERWISSELING ONTHOUDEN
0690: 0436 B9 A3 04 LZZ LDRAI TABEL ; HAAR RICHTING OP

```

```

1090: 047E 65 94 ADC YPUNT ;
1100: 0480 85 98 STA TL ;
1110: 0482 85 99 LDA TH ;
1120: 0484 65 95 ADC YPUNT ;
1130: 0486 85 99 STA TH ;
1140: ;
1150: 0488 A5 9A SKIP LDA RICHT ; RICHTING
1160: 048A 28 PLP ; SIGN BIT TERUG
1170: 048B 10 04 BPL RIGHT ; ALS NIET POSITIEF
1180: 048D 0A ASLA ;
1190: 048E 0A ASLA ; TWEEDE NIBBLE GEBRUIKEN
1200: 048F 0A ASLA ;
1210: 0490 0A ASLA ;
1220: 0491 0A RIGHT ASLA ;
1230: 0492 90 01 BCC LEFT ;
1240: 0493 E8 TAX ; PLATS NAAR RECHTS
1250: 0495 0A LEFT ASLA ;
1260: 0496 90 01 BCC DOWN ;
1270: 0498 0A DEX ; PLATS NAAR LINKS
1280: 0499 0A DOWN ASLA ;
1290: 049A 10 01 BPL UP ;
1300: 049C 88 DEY ; PLATS ONLAAG
1310: 049D 90 0A UP BCC WAIT ;
1320: 049F C8 INY ; PLATS OMHOOG
1330: 04A0 4C 49 04 JMP WAIT ; ZET PUNT NAH
1340: ;
1350: ; TABEL MET RICHTING VAN LIJN
1360: ;
1370: 04A3 0A TABEL = #0A ;
1380: 04A4 2A = #2A ;
1390: 04A5 89 = #89 ;
1400: 04A6 19 = #19 ;
1410: 04A7 46 = #46 ;
1420: 04A8 26 = #26 ;
1430: 04A9 45 = #45 ;
1440: 04AA 15 = #15 ;
1450: ;
1460: ; EINDE LIJN

```

```

0280: 04B0
0290: 04B0
0300: 04B0
0310: 04B0
0320: 04B0
0330: ;
0340: ; VOORBEELD
0350: ;
0360: 04B0 A2 FF EXAMP LDVIM #FF ; INITIALISEER I/O VAN DISPLAY
0370: 04B2 8E 01 17 STX PBD ;
0380: 04B5 A2 1F LDVIM #1F ;
0390: 04B7 8E 03 17 STX PBD ;
0400: 04BA A9 1C LDRAI #1C ; MAAK SCHERM SCHOON
0410: 04BC 85 00 STA TEMP ;
0420: 04BE 8D 02 17 LDA PBD ;
0430: 04C1 20 1F 1F CLS JSR SCANDS ; WACHT 2 MS
0440: 04C4 C6 00 DEC TEMP ;
0450: 04C6 D0 F9 BNE CLS ;
0460: ;
0470: ; TREK LIJN
0480: ;
0490: 04C8 A2 00 LDVIM #00 ; BEGIN PUNT #00.00
0500: 04CA 8E 02 17 STX PBD ;
0510: 04CD A9 00 LDRAI #00 ;
0520: 04CF 86 92 STX YEND ;
0530: 04D1 86 93 STX YEND ; EIND PUNT #00.00
0540: 04D3 C8 DEX ;
0550: 04D4 86 91 STX YBEGIN ;
0560: 04D6 85 90 STA YBEGIN ;
0570: 04D8 20 00 04 LOOP JSR LIJN ; TREK LIJN
0580: 04DB E6 92 INC YEND ; YEND := YEND + 1
0590: 04DD D0 F9 BNE LOOP ;
0600: 04DF 4C 22 1C JMP MONIT ; GA DOOR TOT YEND = 0
0610: ;
0620: ; EIND VOORBEELD

```